

Anima/Animus v ITC Osek od Nelli Alexia.

Osek je malé městečko, které se nachází v malebné krajině s romantickým názvem Severní Bohemie. Ještě před rozhovorem, v den, kdy jsme se všichni sešli, nás střídavě vítalo slunce, hejna vrabců nad pšeničními poli a letní dešť. Osecký klášter, kde se rozhovor i výstava odehrávala, umocňoval atmosféru nejen svou lakonickou krásou, ale i vůní čerstvě posekané trávy či leskle mokřými kameny na nádvoří.

Projekt Anima/Animus se zrodil ve Winchesteru v roce 2013 v rámci festivalu 10 Days. Způsob, jakým umělecká dvojice WE prezentovala projekt Anima/Animus skrze propojení neobvyklého videozáznamu a živého vystoupení, se vyznačuje především souzněním dvou uměleckých srdcí Heleny a Kye. Později se Kye v rozhovoru zmínil, že nemusí hrát navrhované kreace či se nějak řídit natáčením, protože vše, co Helena dělá, vychází z jejich společných představ a pocitů. Že je jeho ztělesněním myslí. Myslím si, že právě i tento vztahový aspekt je jedním z nosných pilířů jejich vzájemného působení, takže jejich představení zanechá příjemný pocit radosti, souznění a naprosté otevřenosti. Je zjevné, že vystoupení samotné včetně jeho koncepce skutečně vyjadřuje pohledy obou umělců. Jak Helena a Kye nahlíží na další zajímavé otázky vzájemné spolupráce, jsem se dozvěděla ve společném rozhovoru během zahájení jejich výstavy.

Čím je dnes uskupení WE a co spojuje vaše projekty? Jaké techniky používáte k vaší tvorbě?

Helena: WE tedy Wilson-Eflerová je naše skupina od roku 2008. První společný projekt byl představením pod vodou s video instalací Trimester, který byl prezentován v Anglii a Brazílii. Pak přišly osobní práce od Kye Wilsona kde Helena Eflerová byla hlavní účinkující v Unified Spaces trilogii. Další společné práce byli Hunter/Hunted v Mottisfont Abbey, Anima/Animus ve Winchesterské katedrále, Faces v Portsmouth historickém přístavě a Embodied Vistas v Deptford Creek. Ve všech našich projektech v podstatě kombinujeme live performance a videoart ve snaze, dostat video do jiné dimenze mimo formát klasických obrazovek za použití kinematografických technik. Hodně experimentujeme s časem, kdy celková frekvence jednoho filmového záběru může trvat např. 15 minut, avšak v průběhu obvyklého natáčení filmu se uplatňují pouze 10-15 sekundové záběry spolu se sestřihem celého úseku dle potřeby. Právě tento způsob pohledu či dívání se, je pro nás, díky tomuto dlouhému záběru, ojedinělý a tím se odlišujeme vůči ostatním způsobům natáčení videozáznamů.

Blíží se tento způsob vyjádření také k japonskému tanci butoh? Je pro vás tanec butoh v něčem inspirativní?

Helena: Řekla bych, že butoh je pouze můj prvek a je jedním ze způsobů uměleckého vyjádření. Zajímám se o butoh od roku 2009, kdy jsem v Londýně navštívila hodiny Marie-Gabrielle Roti a Atsuke Takenoshiho. Moje nejnovější zkušenost je z návštěvy výuky u Tadashiho Endo. Neřekla bych, že jsem japonskou tanečnicí butoh, ale rozhodně čerpám z některých nonverbálních, expresivních prvků butoh ve spojení s vizuálním uměním. Vlastně jsem sochařkou, která používá lidské tělo jako materiál pro vyjádření, ve kterém zároveň uplatňuji také taneční techniku contact improvisation tzn. způsob tanečního vyjádření pro „netanečnický“. Ve své podstatě kdokoliv může dělat tento druh tance, protože jeho důležitou součástí je samotný kontakt s publikem a taktéž z velké míry umění improvizace. Já osobně se snažím i o kontakt s okolními prvky např. s hlinou či řekou, nebo v případě této výstavy, s církevním prostorem.

Proč jste pro vaši výstavu vybrali právě Osecký klášter?

Helena: Tato výstava je zde proto, že já pocházím ze severočeských Teplic. Chtěla jsem ve velmi krátké době ukázat aspoň jedno z těch uměleckých děl, které jsme od roku 2008 vytvořili.

Kye: Jak říkala Helenka, klášterní prostor je správnou volbou, protože jsme s podobným prostorem původně pracovali i ve Winchesteru, i přestože Osecký klášter je úplně jiný a má svůj vlastní styl. Chceme zaujmout tímto konceptem nejenom odbornou veřejnost, ale zejména běžné publikum. Nejde nám o to, aby tu někdo pochopil konkrétní autorský záměr, který je otevřený a universální, aby člověk věnoval několik minut svého času a pozastavil se před promítnutým obrazem, podíval se a něco odtud odnesl. Manipulujeme při natáčení s úhlem kamery, která je namířená přímo na publikum a já se skrze ní dívám do jejich očí. Obvykle se herec nedívá přímo do kamery. A pokud se dívá, tak velice krátce. Mě během natáčení hodně pomáhal Kye, který stával těsně nad ní a mohla jsem se tak dívat do jeho očí. Někdy způsoby dosažení potřebného efektu bývají zcela nové a stále nás obohacují i umělecky. Věnovala jsem déle jak rok tomu, abych v sobě více rozvinula umění zpomalení všech pohybů, protože to vyžaduje velkou koncentraci.

Jak vznikala tato výstava? Jaký smysl vkládáte do vašeho vystoupení Anima/Animus?

Helena: Původně tato výstava vznikla na základě podnětu vytvořit něco specifického v katedrále ve Winchesteru. Původně - ve středověku - byla totiž Winchesterská katedrála v hlavním městě Anglie. Vedení uměleckého festivalu 10 Days nás požádalo o koncept instalace ve stylu současného umění s prvkem live performance. Tento festival proběhl na podzim roku 2013 ve Winchesteru a v podstatě z více jak 200 umělců jsme získali možnost uskutečnit tento projekt pro širokou veřejnost. Vzhledem k tomu, že tato výstava měla proběhnout v interiérech katedrály, rozhodli jsme se vytvořit něco, co by přesahovalo biblickou tematiku a co by zároveň mohlo oslovit i současné návštěvníky a přiblížit jim dávné časy.

Prostudovali jsme prostor katedrály a nakonec nás zaujala socha bezruké a bezhlavé ženy, která se takto dochovala ze 13. století (je určitá pravděpodobnost, že se jedná o Ecclesii symbolicky reprezentující křesťanskou víru).

Obvykle socha Ecclesie se na stejném místě nachází s další sochou ženské postavy, a to Synagogou ztělesňující židovskou víru. Symbolickým pro nás byl dokonce i tvar oblouku, který jsme technicky vybrali pro videoinstalaci záznamu, protože se domníváme, že gotický oblouk obrací zrak člověka k samotnému Bohu, ale románský oblouk jako by nutí člověka zamyslet se více nad sebou. Chtěli jsme touto výstavou u publika vyvolat sebereflexi, aby se oprostilo od všedních každodenností a materiálnosti života. Samotný název výstavy Anima/Animus vychází z teorii o archetypech Carla Gustava Junga, kde Anima a Animus figurují jako ženské a mužské povahové vlastnosti a jak ženy, tak i muži mají v sobě tyto archetypy vzájemně zakotvené. Záměrem výstavy se stala potřeba vytvořit prostor, kde si lze navzájem věnovat čas a kde každý člověk si najde něco jemu blízkého, jiného či nového.

Kye: Co bych mohl říci více, než řekla Helenka (směje se)? Myslím si, že velmi specifickým prvkem v této výstavě je natáčení videozáznamu s dlouhotrvajícím jednotným záběrem. Je to něco více, než jen obvyklá televizní obrazovka, kterou míváme doma.

Co bylo obtížné při realizaci tohoto projektu? Jak se vám podařilo prostorově oživit obraz?

Kye: Technicky obtížné bylo napodobit obrazovku ve tvaru románského oblouku. Náročný způsob natáčení také vyžadoval od Heleny mnohem větší soustředění před kamerou. Také jsme zachovali poměr obrazu k reálné velikosti lidského těla, takže díky tmavému pozadí se tento obraz jeví velmi živě, jako by vystupoval ze samotné obrazovky do okolního prostoru. To je něco víc, než samotný film. Vzhled postavy a její pohled je zesílený prostředím a vzájemnou interakcí publika.

Takže se v podstatě snažíte zachytit daný okamžik interakce?

Kye: Ano. Díky dlouhému záběru soustředíme pozornost publika. Helena se nachází v těsné blízkosti skrze obrazovku a je celá v bílém oblečení, takže velmi vynikne. Působí, jako by byla přímo před námi. Vyzkoušeli jsme kvůli tomu i několik druhů líčení včetně stylů oblečení, které by tuto diváckou interakci nenarušovaly.

Snažíte se zachovat a prodloužit zmocňování pohledem, kterému se říká „gaze“? Právě se zajímáte o takové specifické typy pohledu, jako např. takové co měla na mysli Laura Mulvey?

Kye: Ano, něco podobného i díky této technické konstrukci a způsobu hry ve smyslu oživující v prostoru projekci.

Helena: Nechtěli jsme, aby plátno mělo jakékoli úhly, jak to obvykle mívá obyčejný obraz v rámu. Díky změně tvaru a vysokému rozlišení obrazu tato obrazovka již nepůsobí tak hrubě a přesahuje jednoduché zobrazení obrazu, na které jsme si zvyklí. Je mnohem živější a detailnější a díky tomu samotný záznam přenese mnohem více emocionálnějšího náboje skrze krystalický čistý nerušený povrch obrazovky a tak se z něj stává spirituální zkušenost, která vrhne člověka ke hlubšímu zamyšlení.

Jak publikum může tuto projekci „číst“? Jaké by to mělo, podle vás, vyvolávat pocity? Máte konkrétní představy nebo zde pracujete na základě volné výměny zážitků?

Kye: Publikum může díky věrohodnému působení konkrétních ztělesnění ženských postav aktivně odečítat z pohybu a pohledu další pocity, myšlenkově si odpočinout, a to méně obvyklým způsobem. Církevní prostor přímo vybízí k podobné zkušenosti. Práce se samotným prostorem je v tomto případě velmi důležitá, protože její součástí se stávají konkrétní nové podněty a pocity publika. Každý tak odnáší s sebou pocit společného zážitku skrze osobní prožitek.

Helena: Odnášíme si myšlenky, které nejsou hmatatelné, ale pro nás představují jistý druh zkušenosti.

Kye: Zajímá mě, co si lidé představují a co se opravdu děje, co si z vystoupení odnáší. Jakou sebereflexi může mít naše publikum, kterému dáváme velký osobní prostor. Podobné setkání je možné právě v tomto místě, které se značně odlišuje svým formátem a rázem od domácí televize.

V diskuzi o konceptu výstavy se objevují otázky na téma, jak bychom měli vnímat tolik odlišné názory a pocity každého či každé z nás, protože mohou být jak pozitivní, tak i negativní. Helena i Kye se k této otázce postavili velmi vstřícně a odvážně, protože pro ně je důležitá jakákoliv reakce.

Ta je vždy výsledkem vnímání a zamyšlení všech zúčastněných. Helena mi prozradila, že při svém ročním cvičení pohybových technik občas určité období jedla velmi málo, protože to považovala za určitý způsob očištění i svého těla, který jí pomáhá vnímat sebe lépe. Pro ni je výsledek dlouhé přípravy, který vyústil ve výstavu Anima/Animus, ukázkou osobního úsilí, které jí proměňuje a dává jiný rozměr i tomu, co vytváří spolu s Kyem.

Dle Kye není až tak důležitý ten samotný symbolický vztah k náboženskému odkazu oněch dvou soch a ani není zase tak podstatné, co bylo prvotním impulsem pro samotnou výstavu. Kye v tvorbě WE považuje za důležité především způsoby, jakými se mohou v dnešní tvorbě oba dva vyjadřovat, a to zejména možnost splynutí lidské tvorby s technickými prostředky, které mohou posunout celý přesah dostupných tvůrčích prostředků a významů.

V dnešní společnosti se mnohým lidem může způsob jakým žijí zdát pravdivým, ale vnitřně to tak nemusí prožívat, i když žijí z určité části v iluzích a vlastních představách. Je zde proto velký prostor pro otevřené interpretace toho, co si lidé chtějí odnést z vystoupení WE. Je mnoho způsobů, skrze které se může publikum napojit na obecnější ztělesnění ženských soch, ať už skrze spiritualitu nebo jiné osobní vzpomínky či myšlenky, které jsou každému vlastní. Důležitá je totiž snaha WE zachovat nenucený tvůrčí způsob, který nevede ke konkrétnímu jedinému způsobu výkladu jejich projektu Anima/Animus, ale naopak klade důraz na vnímání probíhajících křehkých změn v každém v publiku – tedy v každém z nás.